

Aspekty světové integrace a globalizace

Článek se zabývá velmi aktuální problematikou současného světa, tj. aspekty světové integrace a globalizace. Ty se projevují protiklady globalizačních a civilizačních souvislostí, obranných doktrín a výdajů, deficitu veřejných rozpočtů a reformních opatření k jejich snížení. Protiklady zasahují jak do národního, tak nadnárodního rámce. Tuto problematiku výrazně ovlivnily válka v Afghánistánu s mandátem OSN a válka v Iráku vedená spojenci, v jejichž čele stály Spojené státy americké bez mandátu OSN. Na jedné straně válku hodnotí představitelé USA jako historický úspěch. Na druhé straně se však objevily i hlasy, že George Bush dal v sázku věrohodnost Ameriky, když učinil z iráckých arzenálů, jež dosud nebyly objeveny, hlavní argument pro vstup do války. Pod narůstajícím tlakem tak prezident USA jmenoval komisi k zahájení vyšetřování informací amerických tajných služeb. Války ve své historii potvrdily eskalační tendence většiny aspektů světové integrace a globalizace.

Integrace, chápána v obecném společenském prostředí, označuje spojování prvků a vazeb, účelové odstraňování různorodostí, rozporností a neadekvátností prvků, vazeb a funkcí systémů i nesouladu v jeho vlastnostech. Je to proces vedoucí ke zlepšení odolnosti i trvalé vnitřní soudržnosti systémů fungujících v obecném společenském prostředí.

Světová integrace

Integrace, zvláště v ekonomické logistické oblasti, propojuje podniky s jeho dodavateli a obchodními partnery a ve svém důsledku ovlivňuje až konečné zákazníky celými logistickými řetězci, rozšiřujícími se i na zpětné toky (horizontální dimenze integrace), které zohledňují ekologické likvidace výrobků, staveb, a dalších aktivit ekonomické činnosti po skončení jejich životnosti, jako výsledků činnosti v obecném společenském prostředí.

Dále jde o propojení a logistické sladění výroby s vývojem, s tvorbou strategií a s marketingem. Jde o propojení jednotkových funkcí, od podniku počínaje, tj. od úrovně operativní až po úroveň strategickou (vertikální dimenze integrace).

Příčiny společenské integrace mohou být velmi rozdílné, od dobrovolného spojení ve snaze získat lepší hospodářské výsledky, lepší životní podmínky až po vynucené spojení z důvodů efektivního řešení ekonomických problémů. Integrace může být horizontální u prvků se stejnou nebo podobnou činností. Integrace vertikální úspěšně slučuje (spojuje) prvky s navazující činností. Konglomerátní integrace spočívá ve slučování prvků s různou činností.

Formy integrace prvků se realizují na základě kooperace spočívající na uzavření smlouvy o tichém společenství, o sdružení za účelem rozšíření podnikatelské činnosti, či uzavřením kartelové dohody s ohledem na cenové, odbytové, výrobní a kondiční možnosti. Dále tyto formy integrace prvků probíhají na základě koncentrace kapitálu. A to fúzí, ke které dochází sloučením nebo splynutím prvků nebo převodem či přechodem jeho podstatné části. Další možností je vytváření dceřiných společností skoupením jejich akcií na finančním trhu.

Světová globalizace

Globalizace po své první fázi, charakterizované rozvojem informačních technologií, je nyní spjata zejména s mohutným rozmachem ekonomiky a dalších společenských procesů a souvislostí v celosvětovém měřítku.

V širším pojetí tento globální jev uvádí trh, právo, politiku, vědu a techniku, zdroje (lidské, surovinové, potravinové, finančně-měnové), farmaceutické, medicínské, ekologické, bezpečnostní a vojenské aktivity, biotechnologické a informační technologie do takových souvislostí, jež přinejmenším začínají problematizovat, respektive relativizovat autonomii jednotlivých států.

Evropský trh s více jak 600 milióny lidí, kteří nabízejí jak levnou, tak kvalifikovanou práci, má rozsáhlý vliv na globální vývoj. Tento vývoj je zřejmý i z informace o Evropské unii, kterou poskytuje **tab. 1.**

Mezi cíle Evropské unie především patří:

- dosahování stále se upevňující jednoty evropských národů,
- zajišťování vyváženého a trvalého hospodářského a sociálního pokroku, zejména vytvořením prostoru bez vnitřních hranic, posílením hospodářské a sociální soudržnosti a zřízením hospodářské a měnové unie,
- potvrzování své identity na mezinárodní scéně prováděním společné zahraniční a bezpečnostní politiky včetně společné obrany,
- posilování ochrany práv a zájmů občanů členských států zavedením občanství Evropské unie,
- rozvíjení úzké spolupráce v oblasti justice a vnitra.

K úspěšnému dosažení svých cílů je Evropská unie vybavena komunitární legislativou, která se uplatňuje ve všech patnácti členských státech, rozpočtem, institucemi a orgány společenství. Ty tvoří:

- **Evropský parlament**, jehož členové jsou voleni přímým všeobecným hlasováním. Parlament hraje zásadní roli v procesu demokratické kontroly, vypracování, úprav a přijímání evropských zákonů a dává návrhy pro politiku směřující k upevňování Evropské unie. Hájí lidská práva a udržuje kontakty se všemi demokraticky zvolenými parlamenty.
- **Evropská komise**, která plní úkoly kolektivně a v naprosté nezávislosti na svých národních vládách, které jmenují své zástupce do komise. Komise vypracovává návrhy zákonů a činnosti na evropské úrovni. Kontroluje jejich plnění a koordinuje řízení společné politiky v jednotlivých oblastech. Jmenování členů Evropské komise musí být schváleno Evropským parlamentem, který má také právo vyslovit jim nedůvěru.
- **Evropská rada**, v níž zasedá vždy jeden z ministrů z každého členského státu, a to podle oblastí činnosti. Předsednická země se stává hostitelskou zemí této rady. Rada a Evropský parlament schvalují právní akty Evropské unie podle návrhů, které vypracovala Evropská komise. Evropská rada sdružuje hlavy států nebo vlád členských zemí. Jejím členem je i předseda Evropské komise. Tato rada se schází nejméně dvakrát do roka, aby definovala globální politické orientace Evropské unie a v rámci evropské politické spolupráce prostudovala aktuální mezinárodní problémy.
- **Soudní dvůr** je nejvyšším soudním orgánem Evropské unie. Skládá se ze soudců jmenovaných společnou dohodou členských států a z generálních advokátů. Zajišťuje práva při výkladu a provádění smluv.

Tab. 1.: Evropská unie v uskupení 15 členských států. Byla založena 7. února 1992 v Maastrichtu

Členská země	Hlavní město	Bývalá měna	Nová měna	Rozloha km ²	Počet obyvatel (mil)	HDP 2001 mld. eur	Standardní DPH %
Belgie	Brusel	frank	euro	30 158	10,2	256,5	21
Dánsko	Kodaň	koruna	koruna	43 094	5,3	181,0	25
Finsko	Helsinky	marka	euro	338 000	5,1	135,9	22
Francie	Paříž	frank	euro	550 000	60,4	1 463,7	20
Irsko	Dublin	libra	euro	70 000	3,7	115,3	21
Itálie	Řím	lira	euro	301 263	57,6	1 216,6	20
Lucembursko	Luxemburg	frank	euro	2 586	0,5	21,5	15
Německo	Berlín	marka	euro	356 854	82,0	2 071,2	16
Nizozemsko	Amsterdam	gulden	euro	41 864	15,8	429,1	19
Portugalsko	Lisabon	escudo	euro	92 072	10,8	122,9	17
Rakousko	Vídeň	šilink	euro	88 945	8,1	210,1	20
Řecko	Atény	drachma	euro	131 957	10,5	130,9	18
Španělsko	Madrid	peseta	euro	504 782	39,4	651,6	16
Švédsko	Stockholm	koruna	koruna	450 000	8,9	234,6	25
Velká Británie	Londýn	libra	libra	242 500	58,6	1 431,2	18
Celkem				3 244 075	376,9	8 672,1	

Nové země Evropské unie po rozšíření k 1. květnu 2004

ČR	Praha	koruna	-	78 866	10,3	48,8	22
Estonsko	Talinn	koruna	-	45 227	1,4	5,5	18
Kypr	Limasol	libra	-	9 251	0,7	8,1	-
Litva	Vilnius	lit	-	65 300	3,7	11,1	18
Lotyšsko	Riga	lat	-	64 589	2,4	6,7	18
Maďarsko	Budapešť	forint	-	93 030	10,1	52,2	25
Malta	Valetta	lira	-	315	0,4	3,6	-
Polsko	Varšava	zlotý	-	312 685	38,7	160,7	22
Slovensko	Bratislava	koruna	-	49 035	5,4	18,8	20
Slovinsko	Lublaň	tolar	-	20 273	1,9	18,3	19
Celkem				738 571	75,0	333,8	
Celkem po rozšíření k 1. 5. 2004				3 982 646	451,9	9 005,9	

Kandidátské země Evropské unie s předpokladem rozšíření k roku 2007

Bulharsko	Sofie	lev		110 910	8,2	127,5	22
Rumunsko	Bukurešť	leu		238 390	22,5	48,1	22
Turecko	Ankara	lira		774 815	64,3	375,6	-
Celkem				1 124 115	95,0	551,2	
Celkem po rozšíření EU				5 106 761	546,9	9 557,1	

- **Účetní dvůr**, kontroluje hospodaření s financemi Evropské unie.
- **Hospodářský a sociální výbor**, je poradním orgánem. Je složen z představitelů různých sociálních a hospodářských oblastí Evropské unie.
- **Výbor regionů**, je rovněž poradním orgánem. Jeho členové zastupují místní a regionální orgány a jsou jmenováni členskými státy. Dodává na významu regionům a územním jednotkám v rámci Evropské unie.

Občanství Evropské unie je jedním z nejdůležitějších rysů, který přinesla Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva). Občanství však neznamená státní příslušnost. Souvisí spíše s právy a svobodami, které náleží členům společenství. Občanství Evropské unie tak doplňuje občanství členského státu, ale nenahrazuje je.

Zpráva výzkumné skupiny European Economic Advisory Group, zveřejněná v 8. týdnu roku 2004 na konferenci v Berlíně, uvádí, že velmi dobré ekonomické růstové vyhlídky mají země, které vstoupí do Evropské unie 1. května 2004. Zpráva též deklaruje, že s rozšířením souvisí i rizika. Jako hlavní uvádí rostoucí nezaměstnanost v eurozóně. Pro firmy bude velmi lákavá „nákladová výhoda“ ve východních zemích, kde tamní mzdy zhruba odpovídají čtvrtině západoevropského průměru a šestině německé úrovni.

Jak je zřejmé, globalizace však neznamená jen eskalaci ekonomického překračování hranic národních států a s tím spojenou homogenizaci jiných kultur proamerickou civilizací, ale také postupný proces relativizace a decentralizace této civilizace prostřednictvím kontaktů s jinými kulturami a jejich uznáním. Proti této relativizaci však stojí určité univerzální nároky euro-americké kultury, které nelze jednoduše považovat za pokus o kolonizaci zbytku světa touto kulturou a za projev tzv. globalizace (tedy sepětí globalizace s lokalizací). Globalizace je komplexnějším procesem. Ten s sebou totiž nese velmi významný a pozitivní prvek v podobě prosazování lidských práv a demokracie.

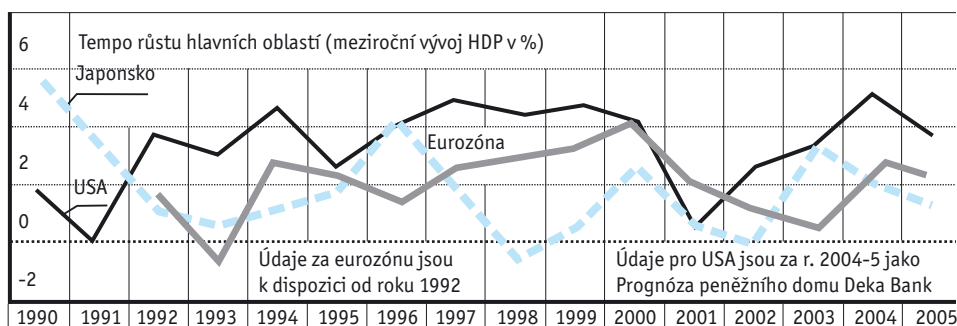
Ozdravení světové ekonomiky, o němž není pochyb, táhnou USA. Viz obr. 1 až 3. Hospodářský růst USA, na které připadá zhruba čtvrtina celosvětového HDP, podporují tři klíčové ekonomické faktory. Jde o vyšší rozpočtové výdaje, rekordně nízké úrokové sazby a slabší dolar. Vzestupu napomáhá i politická rétorika. Zmíněné faktory loni zvedly americkou ekonomiku o 2,1 %. V případě eurozóny tomu bylo přesně opačně. Chybějící rozpočtové stimuly, úrokové sazby (zhruba dvakrát vyšší než v USA) a silné euro stlačily její hospodářský výkon. Tento rozdíl zůstane pravděpodobně i letos, pokud nebudou přijata rázná opatření. Předpokládá se, že v USA to bude růst o 1,4 %, kdežto v eurozóně pokles o 1,1 % (**tab. 2**).

oblast	leden 2004 *	půlroční očekávání	roční očekávání
USA	1,00	1,00	1,75
Kanada	2,50	2,50	2,75
Japonsko	0,00	0,00	0,00
eurozóna	2,00	2,00	2,50
Británie**	3,75	4,00	4,50
Švédsko	2,75	2,50	3,00

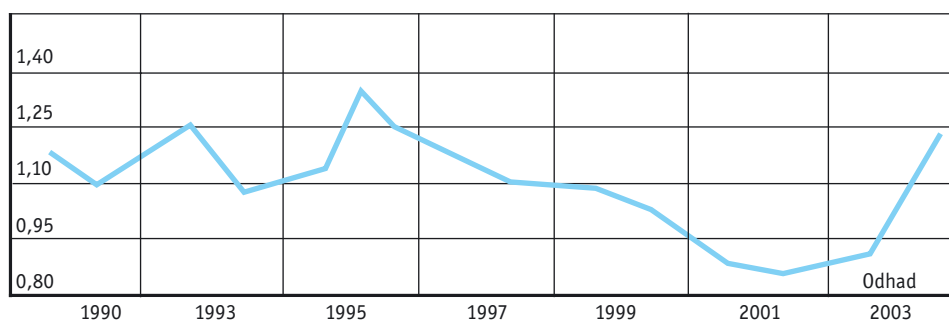
* stav k 23. 1. 2004

** počátkem února sazba stoupla o čtvrt p.b. na čtyři %

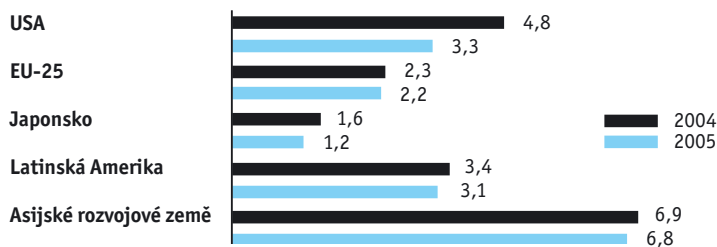
Tab. 2: Předpokládaný vývoj hlavních úrokových sazeb

Obr. 1: Vybrané ukazatele hospodářského vývoje světa

Obr. 2: Vývoj kurzu euro vůči USD v průměrných ročních hodnotách

Obr. 3: Meziroční změny HDP v %, výhled na nejbližší období

To, že světové hospodářství míří vzhůru, naznačovaly podzimní předpovědi jak Mezinárodního měnového fondu či Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, tak Evropské centrální banky. Ve svých zprávách to potvrdily i Ústav pro hospodářský výzkum (IFO) a Mezinárodní obchodní komora v Paříži. Indikátor celosvětového hospodářského klimatu, který experti na základě průzkumu propočítávají (vzrostl na 111 bodů proti 100,2 bodu loňského října) a nejvíce se zlepšil v Severní Americe a Asii. „Zářící hvězdou“ se v tomto regionu zdá být nejenom Čína, ale i Indie, konstatovala agentura Reuters.

Rychle jde nahoru Asie a „odrazila“ se i Evropa a to přesto, že postrádá dostatek makroekonomických podnětů.

Globální ekonomika

Vzniká a zvyrazňuje se jako jisté pokračování vývoje donedávna nazývaného internacionalizací světového hospodářství. Dnes je tento proces zcela novým fenoménem v jiné kvalitě, rychlosti, intenzitě a rozsahu, tj. globalizací. Tedy procesem, který zvyšuje závislost trhů a výroby různých zemí díky dynamice obchodu se zbožím a službami, pohybem kapitálu a technologií při neustále narůstající celosvětové spotřebě vycházející z požadavků růstu životní úrovně, růstu délky života, a tím i počtu obyvatel planety.

Ve skutečnosti probíhá transformace, ve které vznikají nové formy hospodářství, mizí národní produkty a technologie i národní hospodářství, národní měny. Tak se hospodářství jednotlivých států i světová ekonomika jako celek nacházejí v globální ekonomické, sociální, institucionální a kulturní restrukturalizaci.

Globální problém

Nikoliv náhodou se objevuje až tehdy, kdy se konstituovalo světové hospodářství. To znamená na určitém stupni rozvoje internacionalizačních a interdependenčních (vzájemně závislých a zmezinárodnovacích) aktivit odpovídajících určitému stupni světové produkční kapacity. Jde o problém, možná problémy, řešitelné pouze celosvětovým úsilím a dotýkající se celé lidské civilizace. Tak automaticky nastavuje požadavky i na integraci. Její rozsah se postupně rozšiřuje o čemž svědčí zvláště evropská integrace, jak je výše uvedeno. O globálních problémech se začalo hovořit až po druhé světové válce, ačkoliv již první světová válka a velká hospodářská krize 30. let minulého století naznačila, že nejzávažnější problémy lidstva se globalizují. S postupující globalizací se stále okruh problémů, které je třeba vnímat jako celosvětové, značně rozšiřuje. Navíc žádný z těchto problémů nelze zcela jednoznačně definovat a vymezit nejen jeho hranice, ale i mnohotvárnost propojení nejen vůči sobě navzájem, ale i k různým stránkám života lidské společnosti.

Každý jednotlivý globální problém má svou dimenzi ekonomickou i mimo ekonomickou. Přes rozsáhlost uvedených rozdílů je obecně přijímáno dělení globálních problémů na tři velké skupiny:

1. Intersociální problémy. Obvykle jsou hierarchicky řazeny nejvýše, neboť jsou spojeny se vzájemným působením různých společensko sociálních a ekonomických systémů a globálního soužití lidstva. Sem bývají zařazeny následující problémy:

- ☐ odvrácení světové války, použití a šíření zbraní hromadného ničení nebo jiných globálních konfliktů spojených s problematikou zbrojení (v obecné rovině jde o problém války a míru),
- ☐ sociální a ekonomické zaostalosti rozvojových zemí, zejména těch které se z ní nemohou vymanit. Jedná se jmenovitě o celý vztah mezi tzv. Severem a Jihem, který je obvykle na pořadu jednání světových institucí jako OSN, Mezinárodní měnový fond a dalších,
- ☐ řešení globální zadluženosti,
- ☐ nutnost změn mezinárodních vztahů v nových podmínkách, které utváří zvláště vědeckotechnický pokrok.

2. Přírodně sociální problémy. Tyto globální problémy pramení z porušených vazeb mezi přírodou a lidskou společností. Jde o problém:

- ☐ ekologický, související na jedné straně s poškozováním životního a klimatického prostředí a na druhé straně snahou o snížení emisí v duchu Kjótského protokolu,

- ❑ zdrojový, související s růstem populace, požadavků na suroviny, energie a potraviny, pitnou vodu a který je obvykle spojován se základními životními zájmy.

3. Antroposociální problémy. Zahrnují všelidské problémy sociální, kulturní, právní a humanitárně-etické povahy. Charakterizují se jako velký komplexní problém, tzv. problém budoucnosti člověka, často členěný do většího množství dalších dílčích problémů. Jejich společným jmenovatelem jsou nedostatky ve vývoji člověka samého ve vztahu k životním a společenským podmínkám, které jsou jím samým vytvářeny.

Globální prognostika

Je vzhledem ke komplexnosti a složitosti svého předmětu mimořádně závažnou činností. Tu mnozí prominentní vědci a politici navrhuji učinit ústředním bodem společensko vědního výzkumu. Lidstvo se takto dopracovává k poznání o tzv. vnějších fyzických mezích, kterému se někdy říká „kosmické vědomí“, tj. uvědomění si, že žijeme na bohaté, leč konečné planetě s nikoliv nevyčerpatelnými základními zdroji nezbytnými pro přežití.

Aspekty světové integrace a globalizace

Velmi rychle a výrazně tudíž tyto aspekty ovlivňují utváření pestrobarevného, multipolárního a rozmanitého světa. Ten se vyznačuje jak civilizačním vývojem spjatým s růstem populace, vyčerpáváním zdrojů zvláště neobnovitelných, poškozováním životního prostředí a změnami klimatického prostředí s vysychajícími oblastmi či oblastmi záplav, tak v neposlední řadě i narůstající migrací zvláště nejchudšího obyvatelstva.

Svět s globální civilizací na jedné straně vnucuje výrobky, návyky, způsob chování a komunikace. Na druhé straně to však vyvolává protireakci nacionalismu, fundamentalismu, fanatismu a ve svém důsledku i etnický, náboženský, sociální a politický odpor.

Jedním ze základních aspektů světové integrace a globalizace tak je rozporuplnost vědomí bytí a bezpečnosti. Na jedné straně integrace vede ke sdružování a růstu bezpečnosti, na druhé straně vyostřuje konkurenci a soupeření spojené až s životními zájmy, které obvykle bývají prosazovány vojenskou silou ve válečných střetnutích v rámci utvářejícího se světového multipolárního společenství. S ohledem na toto vědomí vznikla Organizace spojených národů. V její preambuli je jednou z nejvyšších priorit mírová mezinárodní spolupráce.

Naše bezpečnostní strategie, která s naší zahraniční politikou úzce souvisí, říká, že jsme oddaní myšlence multilateralismu a chceme vždy vyčerpat veškeré prostředky mezinárodního práva.

Dojde-li ale k jejich vyčerpání, anebo pokud tyto prostředky selžou, je nezbytné hledat objektivní věrohodné argumenty pro rozhodnutí zda jít cestou preventivních akcí. Takováto schopnost by zřejmě měla existovat a měla by vést k jistému očištění a výrazné aktivizaci multilateralismu.

Podíváme-li se na Organizaci spojených národů je její klíčový orgán, Rada bezpečnosti, stále v rukou vítězných mocností druhé světové války. Mezi jejími stálými členy není Indie, ale ani Německo jako největší stát Evropské unie, Brazílie za Latinskou Ameriku a podobně. Všichni zastánci multilateralismu lpí na tradici Charty OSN. Proti tomu lze namítnout, že pokud by se měla Charta OSN respektovat do důsledků, tzn. i procesně, tak zůstane řešení fakticky v rukou politických reprezentací těchto států. Stačí, aby jedna členská země v Radě bezpečnosti vetovala rezoluci, a celý systém se hroutí a nemůže být efektivně naplněn. Zvláště

závažné je to v období, kdy narůstá počet a rozsah teroristických akcí a možnost šíření zbraní hromadného ničení. Proto je usilováno o to, aby se realizovala reforma OSN. Aby rozhodování bylo pružnější a aby se jakékoli preventivní akce konaly obecně v souladu s principy Charty OSN, říká ministr zahraničních věcí ČR Cyril Svoboda.

Je nutné si uvědomit, že v globalizovaném světě není žádná vzdálenost nepřekročitelná a cíl nedosažitelný. Vstupem Kypru a možná jednou i Turecka do Evropské unie nastane situace, kdy se bude mluvit o blízkovýchodních konfliktech jako o procesech, které se dějí na evropských hranicích. Takže nelze říci, že se to Evropská unie nedotýká. Je nemožné žít v iluzi, že svět okolo nás je bezpečný. Jenom je třeba si vzpomenout na dobu před první světovou válkou - nebylo snad období, kdy by byl pocit vlastního bezpečí a stability větší. Najednou se však na pozadí vykořisťování, nevolnictví, národnostního útlatu a světové války objevily síly, které toto uspořádání rozmetaly, aniž by to kdo čekal a připravil se na to.

Aspekty světové integrace a globalizace vytváří i podmínky i pro úspěšné řešení dilema bytí a bezpečnosti. Zvláště optimistické je to v ekonomické oblasti za předpokladu, že se zvýší jak prosperita a životní úroveň, tak ideová tolerance i v těch nejchudších částech světa při plné svěbytnosti a rovnoprávnosti nejmenších národů.

Jedním z aspektů světové integrace a globalizace je i to, že Evropská unie chce kvůli své bezpečnosti rovněž preventivně zasahovat v celém světě, stejně jako Spojené státy. Tím se potenciálně stává americkou konkurencí. Navzdory tomu se však Evropská unie pokouší udržet roli partnera USA. „Evropská unie je světovým aktérem, ať se nám to líbí nebo ne. Měla by být připravena sdílet odpovědnost za světovou bezpečnost,“ uvedl zmocněnec pro zahraniční politiku Evropské unie Javier Solana v návrhu bezpečnostní doktríny, kterou se zabýval vrcholný summit Evropské unie v řeckém Pórtu Karrásu, jenž skončil o víkendu 22. 6. 2003. Vojenská doktrína otevírá Evropské unii cestu k tomu, aby mohla použít sílu kdekoli ve světě. Solana udělal vše, aby první mocenské gesto Evropy vůči světu nevypadalo jako začátek soupeření s USA.

Do aspektů světové integrace a globalizace spadá i to, že největším nebezpečím pro Evropskou unii by bylo pokračování útlu, zvláště ekonomického, na úkor růstu. Eurozóna, přes nejednoznačnější deklarace, že to tak není, je až příliš ovlivněna politickými zájmy. To pramení z toho, že státy Evropské unie mají své reprezentanty, kteří vyšli z voleb a ti se snaží hájit národní zájmy. To pro Evropskou unii jako celek příliš dobré není, protože zájmy jednoho národa se nemusí shodovat se zájmy celku. Obecně se dá říci, že čím větší problém mají politici ve vlastní zemi, tím více se snaží vnutit je Evropské unii. Zájem Evropy je, aby nastal silný ekonomický růst. Bohužel nepanuje shoda v tom, jak toho dosáhnout. Dokonce summit k ústavě Evropské unie posílil ty, kteří chtějí Evropskou unii dělit na státy, které by se sbližovaly rychleji než jiné. Tato snaha dostala přezdívku „dvourychlostní Evropa“.

Na ekonomickém oživení Evropy se podílí oživení ve světě jako celku. To vyvolává poptávku po exportu, který roste z Evropy nejen do Spojených států, ale i do Jižní Ameriky a Asie. Problémem je zatím zvláště to, že v útlu je stále spotřebitelská poptávka a podnikové investice.

Protože Spojené státy sužuje obrovský schodek běžného účtu platební bilance, US dolar slábne vůči euru. Jeho slábnutí způsobuje to, že investoři věří více euru a utrácejí za aktiva v této měně. Na základě toho vzniklé investice podporují rozvoj ekonomiky. Naproti tomu mnoho firem s ohledem na slábnoucí americký dolar má nižší tržby z prodeje svých výrobků v dolarové exportní oblasti. Ekonomové očekávají, že ještě zhruba rok bude trvat než Evropská

unie pocítí dopad posilování eura nejbolestivěji, než se současný kurs plně projeví v hospodaření podniků. To povede k zákonitému omezování výroby s dopady do zaměstnanosti a do sociálního smíru. To by bylo pro každý národ zdrcující. Proto kýžené vyrovnaní kursu US dolaru vůči euru silně závisí na budoucím vývoji jak evropské, tak americké ekonomiky a vzájemné efektivní spolupráci.

Evropskou unii ještě čeká spor se Světovou obchodní organizací, protože Indie, Čína, Spojené státy, Austrálie a další země chtějí požádat Evropskou unii o kompenzace za obchodní ztráty, jež jim podle nich přinese květnové rozšíření. V přístupujících zemích totiž přestanou platit obchodní dohody, které s nimi členové Světové obchodní organizace dříve uzavřeli. Na podobné odškodnění mají nárok, pokud přesně vyčíslí, jaké ekonomické škody ve vývozu zboží a služeb ve srovnání s předchozím obdobím jim rozšíření způsobilo. Nejde ani tak o hotové peníze, ale změny kvót. Spojené státy například tvrdí, že někteří z deseti budoucích členů Evropské unie měli pro jejich firmy lepší tarify na dovoz oceli, průmyslových produktů a potravin. Bilaterální dohody zajišťovaly i výhody americkým investorům. Jelikož nastávající členové museli sladit svou legislativu s unijním právem, omezily se například daňové úlevy pro zahraniční investory. Odškodnění za rozšíření žádalo také Rusko. Jelikož ale není členem Světové obchodní organizace, nemá na něj nárok. Rusko žádalo o podporu při vstupu do Světové obchodní organizace a lepší přístup na unijní trh. Tyto sporné problémy dopadnou i na Českou republiku, člena Evropské unie a politická a státní reprezentace je budou muset aktivně a efektivně řešit.

Irácká válka nejen ovlivnila a v budoucnu ještě ovlivní i ekonomiku Spojených států. Znovu potvrdila jak hegemonii USA v utvářejícím se globálním a multipolárním světě, tak jejich odhodlání řešit krize v rámci boje proti terorismu i bez podpory Rady bezpečnosti OSN. Na druhé straně řada zemí, když si bezděčně promítla vojenskou agresi proti Iráku na sebe samu, pocítila naprostou absenci pocitu bezpečnosti. Ministr obrany USA Donald Rumsfeld potvrdil válečný úspěch USA a sdělil, že ovlivní obranné výdaje a doktrínu v příštích desetiletích.

Válka v Iráku prokázala i vědeckotechnickou převahu zbraňových systémů USA. Z doktrinnálního hlediska tyto systémy umožňují současné efektivní působení pozemních, námořních, vzdušných sil a kosmických prostředků průzkumu i navigace při selektivním působení na dané cíle. Takový způsob boje snižuje ztráty živé síly na obou stranách. Je však velice náročný na obranné výdaje a tím i na veřejné rozpočty, které se stávají v mnoha zemích světa deficitními. To vede k tomu, že se hledají ozdravná, úsporná, reformní opatření, často na úkor obyvatelstva.

Na jedné straně narůstá snaha představitelů Francie, Německa, Belgie a Lucemburska o vytvoření „Evropské bezpečnostní a obranné unie“, která není namířena proti USA nebo proti NATO. Na druhé straně ambiciózní návrh na rychlé formování společné evropské vojenské kapacity, který byl vloni předložený v Bruselu, však v Evropě sklídl kritiku.

Dalším významným aspektem světové integrace a globalizace je mohutnost celosvětového čili globálního protiválečného hnutí z loňského roku, které sílí a vzbuzuje naději. A to právě proto, že teorie preventivních válek je dále rozvíjena a veřejně prezentována. Výraz „mezinárodní právo“ se tak nemůže stát neslušným archaismem.

Neméně významným aspektem světové integrace a globalizace je nezbytnost efektivního zavádění nových technologií, které by v rámci plně funkčního partnerství mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi zrychlily pomalý postup reformu v rozvojových zemích.

Mezinárodní spolupráce na poli vědy a technologií vytváří obrovský znalostní a expertní potenciál. Pokud budou mít všechny země i rozvojové k tomuto širšímu vědeckému společenství přístup, získají možnosti rozvíjet vlastní vědecký výzkum. Myšlenka globálního partnerství je ve vědeckých společenstvích celého světa živá a těší se podpoře. To skýtá optimistickou naději, že se globální partnerství rozšíří na všechny oblasti lidského konání.

Závěr

Uplynulé století naznačilo, že nejzávažnější problémy lidstva se výrazně globalizují. Poslední léta 21. století ukázala, že s rostoucí světovou integrací a globalizací se okruh problémů, které je nezbytné vnímat a efektivně řešit jako celosvětové, značně rozšiřuje a prohlubuje. Proto zásady práce s kvalifikovanou účastí zástupců v unijních orgánech a ve všech dalších mezinárodních institucích musí efektivně ovlivnit jak česká politická, tak státní reprezentace.

V současných i budoucích vojenských strukturách mají nezastupitelné místo jak představitelé Ministerstva obrany a Armády České republiky, tak Ministerstva zahraničí. Všichni tito funkcionáři jsou zodpovědní za to, že svou aktivitou sehrávají velmi důležitou roli na poli mezinárodní bezpečnosti, a zvláště národní prosperity, která z ní jednoznačně pramení.

Literatura a prameny:

The Alliance's Strategic Concept. NATO Press Release NAC-S(99)65-24 April 1999, <http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-065e.htm>.

ŽÁK, M. a kol. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde Praha, a.s., 1999.

„Uskutečnění původních priorit zahraniční politiky.“ *Mezinárodní politika* 1/2004, MZV Praha.

„OBSE a boj s terorismem: důsledky pro její roli.“ *Mezinárodní politika* 1/2004, Praha: MZV.

„Perspektivy české zahraniční politiky.“ Rozhovor Mezinárodní politiky s ministrem zahraničních věcí ČR Cypriem Svobodou. *Mezinárodní politika* 1/2004, MZV Praha.

HORÁK, R. *Finanční zabezpečení AČR a jeho návaznost na ekonomické zdroje*. Závěrečná zpráva vědeckého úkolu. Brno: VA Brno, 2002.

LAVIČKA, V. „Prognostici: Světová ekonomika sílí.“ *Hospodářské noviny* 20. 2. 2004, www.ihned.cz/lavicka.

STRNÁDEK, J. „Evropská bezpečnostní politika v 21. století.“ *Vojenské rozhledy* 4/1997.

STRNÁDEK, J. „Vojenství a vojenská strategie 21. století.“ *Vojenské rozhledy* 2/2001.

Výběr z tisku, AVIS MO, Praha, 2003-2004.

Informace o Evropské unii a světové ekonomice byly získány z internetových adres a denního výběru tisku AVIS MO, <http://www.army.cz>